

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Päivämäärä: 19.10.2020

Täyttöohje

- Jokaiseen otsikon alle tulee kirjoittaa vastaus ja vastauksen tulee vastata sisällöltään annettua otsikkoa
- Kirjoitustila kasvaa tarvittaessa
- Kaupunkistrategian jne toteuttamista kuvaavassa kohdassa kuvataan mm. toimintasuunnitelman taulukkoon kirjatuissa toimenpiteissä edistyminen valittujen mittareiden kautta

Ennustekaudella esiin nousseiden toimintaympäristön keskeisimpien muutosten vaikutukset talousarvion toteutumiseen

Koronaepidemian vaikutukset ovat merkittävät toimialalle. Toimipaikat olivat kiinni maaliskuun puolivälistä toukokuun loppuun. Kesäkuun alusta toimipaikat avautuivat, mutta kävijämäärät eivät ole palautuneet normaalille tasolle.

Ennusteen tulot alittavat talousarvion 11,1 MEUR ja menot alittavat talousarvion 6,4 MEUR. Sitovan toimintakatteen ennustetaan alittuvan 4,6 MEUR (ylitysoikeudet huomioiden kate-alitus 0,9 MEUR).

Ennuste sisältää koronavaikutusten lisäksi avustus- ja muiden tulojen ylityksiä 0,8 MEUR sekä tuloissa ja menoissa, (ei katevaikutusta) sekä Biennaalin siirtymisen aiheuttaman tulojen ja menojen 1,8M€ alituksen (ei katevaikutusta). Tämän lisäksi ennusteessa on huomioitu ylitysoikeudet 3,7MEUR (museoiden valtionosuus 0,3 MEUR, luotsi – toiminnan vakanssit 0,2 MEUR, Helsinki-apu 0,2 MEUR ja taiteen lisä-avustus 3 MEUR) sekä 3,2 MEUR tuottavuustavoitesäästöä ja muuta, koronasta riippumatonta säästöä n. 1,2M€.

Korona pienentää tulokertymää 10,1 MEUR ja myynti- ja vuokratulojen pienenemisen vuoksi. Säästöjä syntyy 4,7 MEUR suljettujen toimipaikkojen ylläpitokustannuksista sekä peruuntuneen toiminnan henkilöstömenoista ja ostopalveluista. Lisäkuluja tulee korona-ajalle luodusta Helsinki-avusta 0,2 MEUR sekä taiteen lisäavustuksesta 3,0 MEUR. Koronan vaikutus toimintakatteeseen -8,6 MEUR

Toimialalle on asetettu 1,64 % tuottavuustavoite TA-katteesta kuluvalle vuodelle (3,2 M€) ja toimenpiteisiin sen saavuttamiseksi on ryhdytty. Toimiala ennustaa saavuttavansa tämän tuottavuustavoitteen. Koronakulujen vuoksi sitova toimintakate kuitenkin alittuu.

Käyntikertojan ennustetaan alittuvan -8,7 miljoonalla talousarvioon verrattuna (laskua 2. ennusteeseen 2,7milj. / 45%)

Laitosavustuksista (TA-kohta 41002 ja 41003) kulttuurin ja liikunnan laitosaavustusten ennustetaan toteutuvan budjetin mukaisesti

Investointimäärärahojen ennustetaan toteutuvan -0,7 MEUR alle budjetin koronaepidemian aiheuttamien viivästysten vuoksi

Johtamistoimenpiteet toiminnan ohjaamiseksi talousarvion toteutumiseen sitovassa tasossa

Palvelutilojen avauduttua kesäkuussa, toimialalla on tehty vahvaa ja monikanavaista asiakasviestintää siitä, miten palvelutiloissa asiointi on mahdollisimman terveysturvallista. Tällä on tähdätty poikkeustilanteen asettamat reunaehdot ja rajoitukset huomioiden mahdollisimman korkeisiin kävijämääriin.

Toimialalle asetettu 3,2 miljoonan euron tuottavuustavoite saavutetaan. Tämä on mahdollista osin sen johdosta, että henkilöstöä kannustettiin käyttämään mahdollisuutta vaihtaa lomarahoja vapaaksi. Lisäksi toimialalla linjattiin, että koronapoikkeustilanteesta johtuen peruuntuneet matka-, majoitus ja koulutusmenot säästetään. Myös palvelujen ostojen ja henkilöstömenojen osalta on kannustettu pidättyväisyyteen.

Toimialalla tehdään jatkuvasti ennakoivaa suunnittelua sen varalle, että koronatilanne pahenee ja vaikuttaa palvelujen tarjontaan ja palvelutilojen avoinna pitämiseen. Tilanne saattaa vaikuttaa myös henkilöstön saatavuuteen ja sijoitteluun niihin palveluihin ja palvelutiloihin, joiden käynnissä ja avoinna pitäminen priorisoidaan.

Keskeisimmät ennustekaudella tapahtuneet edistysaskeleet ja poikkeamat kaupunkistrategian, kaupunkiyhteisten hankkeiden ja yhteissuunnittelun teemoissa

Maailman toimivin kaupunki

Digitalisaatio-ohjelman tavoitteena on palvelujen parantaminen ja sillä toteutetaan pääosin uudistuksia, jotka näkyvät heti asiakkaiden nopeampana ja helpompana palvelukokemuksena sekä joilla on myös vaikutusta toimialan tulonmuodostukseen. Syyskauden aikana keskitytään muun muassa verkkosivujen uudistamiseen, varaamisen ja maksamisen toiminnallisuuksien liikunnan järjestelmien ja tilavaraukokokonaisuuden kehittämiseen sekä tietokantaratkaisujen edistämiseen. Tietoperusteista päätöksentekoa on edistetty mm. johdon seurantanäkymällä (dashboard), joka saadaan koekäyttöön syyskauden aikana.

Asiakaskokemusta seurataan ja tavoitteena on luoda työyhteisöille välineet ja toimintatavat palautteiden hyödyntämiseen toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa. Pikapalauttejärjestelmän käyttöä jatketaan ja laajennetaan sen käyttöä laitteista pääsylippuihin, esitteisiin, kuitteihin ja näyttötauluille. Viime vuoden tapaan toimialan NPS-indeksiä seurataan.

Tapahtumissa tehtävää yhteistyötä toimialan sisällä on kehitetty ja mm. viestintä lasten ja nuorten talvi- ja syyslomatapahtumien toiminnasta on tehty keskitetysti.

Kestävän kasvun turvaaminen on kaupungin keskeisin tehtävä

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimintojen kasvava kysyntä ja huoli resurssien riittävyydestä edellyttää työnjaon selvittämistä kulttuurin ja vapaa-ajan toimijoiden kanssa eli mitä toimintaa kaupunki tuottaa itse, mitä tuotetaan yhdessä kumppaneiden kanssa ja mitä kokonaan muiden järjestämänä. Toimialalla on käynnissä palvelustrategiahanke, jossa palvelukokonaisuuksissa kuvataan työnjako ja toimialan tehtävä palvelutuottajana. Palvelustrategiatyötä jatketaan vuonna 2021, työn tulokset valmistuvat ennen nykyisen valtuustokauden loppua. Työn tavoitteita on tarkennettu vuoden 2021 talousarvioesityksessä. Työ perustuu palvelukokonaisuuksissa tehtävälle strategiatyölle.

Varaamon digitaalisen kehittämisen vastuu siirtyy suunnitellusti loppuvuonna kaupunginkanslialle, jonka kanssa jatketaan tuote- ja prosessikehitystä. Tilavaraukokokonaisuuden hallintomalli on hyväksytty kaupungin johtoryhmässä ja Kuva on vetovastuussa tilavarauksen kehittämisestä. Kehitystyö etenee, mutta kehittämisvastuun siirron takia hetkellisesti suunniteltua hitaammin.

Mukana-ohjelman 12–15 –vuotiaisiin kohdistuvat toimenpiteet etenevät. Kuvan palveluiden ja tilojen esittäminen kouluille ja päiväkodeille eli palvelutarjottimen digitalisointi käynnistyi keväällä 2020, beta.kultus.fi – pilotti on tarkoitus julkaista syksyn aikana. Kaskon ja Kuvan yhteinen hallintamalli on päätettävänä ohjausryhmässä marraskuussa.

Lasten ja nuorten harrastamista tuetaan Harrastuspassilla, joka on otettu käyttöön elokuussa. Harrastuspassilla helpotetaan nuorten palaamista harrastusten pariin koronaepidemian jälkeen ja samalla helpottuu se, että harrastusten järjestäjät löytävät kohderyhmänsä kattavasti. Kaupunkiyhteisen harrastamisen Helsingin mallia ja koordinaattiorakennetta valmistellaan tasavertaisten harrastusmahdollisuuksien edistämiseksi. Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistäminen on toimialan sitovan tavoitteen mittarina vuonna 2021.

Kulttuurin Kummilapset –hanke on laajentunut koskemaan kaikkia taiteenaloja ja kaikkia vuonna 2020 tai sen jälkeen syntyneitä lapsia. Kulttuurikummeiksi on saatu lähes 30 johtavaa kulttuurikentän toimijaa. Kutsu

Kulttuurin kummilapseksi saadaan neuvolasta ja vanhemmat voivat ilmoittaa heidät mukaan hankkeen verkkosivuilta.

Uudistuvat palvelut

Toimialan vastuulla olevan liikkumishjelman tavoitteissa kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten sekä ikäihmisten liikkumisen edistämiseen. Tietoisuutta lisätään markkinointiviestinnällä. Keväälle suunnitellut ikäihmisille suunnatut palvelutorit siirtyvät vuodelle 2021 ja nuorille suunnattujen toimenpiteiden toteutuminen on epävarmaa. Sen sijaan pienten lasten osalta toimenpiteet ovat toteutumassa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala arvioi, ettei kaikkia liikkumishjelmalle asetettuja tavoitteita saavuteta vuoden 2020 aikana koronasta johtuvien poikkeusjärjestelyjen vuoksi.

Merellisen strategian keskeinen hanke on Helsinki Biennaali, joka vahvistaa Helsingin imagoa kulttuuri- ja kuvataidekaupunkina kansainvälisesti. Hankkeen valmistelu on edennyt suunnitellusti, mutta poikkeustilanteen vuoksi tapahtuma on siirretty vuodelle 2021.

Ekokompassijärjestelmää on laajennettu nuoriso- ja liikuntapalvelukokonaisuudessa ja järjestelmä on rakennettu Helsinki Biennaaliin. Lisäksi valmisteilla on museoiden ekokompassijärjestelmät.

Vastuullinen taloudenpito on hyvinvoivan kaupungin perusta

Luotettavan vertailutiedon saaminen toimialan palvelutuotannon kustannuksista verrattuna kuuteen suurimpaan kaupunkiin on yhä puutteellista. Palvelut tuotetaan kaupungeissa hyvin erilaisilla malleilla. Toimiala on tiivistänyt yhteistyötä kuuden suurimman kaupungin kanssa ja järjesti tapaamisen Helsingissä helmikuussa. Kaupungit sopivat tiivistävänsä yhteistyötä vertailutiedon tuottamisessa. Poikkeustilanne on kuitenkin siirtänyt yhteistä työskentelyä.

Toimialan hinnastotyön kehittämiseen on valmisteltu vuosikello aikatauluineen ja vastuineen. Hinnastotyö jatkuu yhdessä tilavarauskokonaisuuden kehittämisen ja maksutapojen digitalisoimisen kanssa.

Toimitilaratkaisun toinen vaihe on valmistunut ja yhteiset toimitilat on osin otettu käyttöön.

Sitovien toiminnan tavoitteiden ja muiden toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Ensimmäisen sitovan tavoitteen ennustetaan toteutuvan suunnitellusti. Toista sitovaa tavoitetta palvelustrategian laatimisesta vuoden 2020 aikana ei tulla saavuttamaan koronasta johtuneen lisätyön ja poikkeusjärjestelyjen vuoksi. Työ valmistuu vuonna 2021. Kolmatta sitovaa tavoitetta ei ennusteta saavutettavan niin ikään koronaepidemiasta johtuen: Helsinki Biennaali päätettiin siirtää vuodelle 2021 ja liikkumishjelman mittarina olleita palvelutoreja ei järjestetä tänä vuonna. Lisäksi tavoitteen ”Kaikissa nuorisotyöyksiköissä on toteutettu nuorten liikkumisesta tehdyn selvityksen mukaan vähintään yksi toimenpide” toteutuminen on epävarmaa.

Toimialan muut suoritteet eivät toteudu talousarvion mukaisesti, koska kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut olivat koronapoikkeustilanteen johdosta suljettuina maaliskuun puolivälistä toukokuun loppuun saakka. Maalis-kesäkuun aikana toteutettiin digitaalisia, uusia palveluja, joista kertyi korvaavia suoritteita tasapainottamaan fyysisten käyntikertojen toteutumattomuutta. Mahdolliset rajoitukset tautitilanteen kiihtyessä voivat edelleen vähentää palvelujen tarjontaa ja kysyntää.

Arvio tavoitteisiin, palvelutuotantoon, muuhun toimintaan ja toimintaympäristön muutokseen liittyvistä merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toimintaympäristössä on koronatilanteen johdosta edelleen monia epävarmuustekijöitä. Poikkeustilanne vaikuttaa toimialan talouteen, palvelujen sujuvuuteen, palvelutilojen avoinna pitämiseen sekä myös

palvelujen kysyntään. Asiakasmäärät eivät ole kevään rajoitteiden purkamisen jälkeen palautuneet normaaleiksi. Tämä vaikuttaa tulokertymään yhä vuoden 2020 loppupuolella ja vaikutusten ennakoidaan ulottuvan myös vuodelle 2021.

Vaikutukset toimialan ekosysteemille ovat mittavat. Usea yleishyödyllinen yhteisö on jo nyt vakavissa taloudellisissa tai toiminnallisissa ongelmissa, kun toiminnan kysyntä on vähentynyt olennaisesti koronatilanteen johdosta. Koronatilanteen vaikutukset kulttuuri- ja tapahtuma-aloille sekä toimialan avustamille kulttuuri- ja liikunta-alojen yhteisöille jatkuvat vuodelle 2021 saakka. Osa vaikutuksista ulottunee myös pidemmälle.

Poikkeustilanteesta aiheutuva talouden taantuma tulee vaikuttamaan myös seuraavina vuosina toimialan ja sen ekosysteemin toimintaan ja talouteen. On mahdollista, että koronasta aiheutuva talouden taantuma ja poikkeusolot tulevat viivästyttämään rakentamista ja kaikkea taloudellista toimintaa, jotka vaikuttavat myös toimialan toimintaedellytyksiin ja palautumiseen normaalitilanteeseen. Lähivuosille suunniteltuja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan investointihankkeita joudutaan viivästyttämään tai peruuttamaan, mm. Jätkäsaaren Bunkkerin rakennustöiden aloitus on viivästynyt. Tämä lisää rakennusten kunnossapitovelkaa.

Varotoimenpiteet ovat vaikuttaneet toimialan uusien toimistotilojen käyttöönottoon. Toimialan henkilökunta toimii siltä osin etätöissä, kun etätö on mahdollista. Jos koronatartunnat lähtevät uudelleen kasvuun niin on mahdollista, että henkilökunnan sairauslomat lisääntyvät.

Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö on vaikeutunut maahantulorajoitusten takia. Tämä vaikeuttaa erityisesti korkean tason kulttuuripalvelujen tuotantoa, koska se nojaa vahvasti kansainvälisiin kumppaneihin ja esiintyjiin.

Koronan vaikutukset kuntalaisten hyvinvointiin ja eriarvoisuuteen ovat pitkäkestoisia ja tulevat näkyviin vaiheittain. Koronatilanne vaikuttaa etenkin kaikkein haavoittuvimpiin toimialan asiakasryhmiin, kuten lasten, nuorten ja vieraskielisten hyvinvointiin sekä ikääntyneiden mahdollisuuksiin ylläpitää toimintakykyään.